

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи

Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС

Теорія та історія соціального виховання

підготовки бакалавра

спеціальності 231 Соціальна робота

освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота»

Луцьк -2020

Силабус навчальної дисципліни «Теорія та історія соціального виховання»
підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231
Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою «Соціальна педагогіка,
соціально-виховна робота».

**Розробник: Л.А. Мартіросян, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
соціальної роботи та педагогіки вищої школи**

**Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та
педагогіки вищої школи протокол № 3 від 9 вересня 2020 р.**

Завідувач кафедри:

Чернета С. Ю.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна (заочна) форма навчання		<u>Нормативна</u> /Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120 год / 4	Галузь знань 23 Соціальна робота Спеціальність 231 Соціальна робота Освітньо-професійна програма « Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота » ОС бакалавр	Рік навчання <u>1_____</u>
		Семестр 2- ий
		Лекції 30 год.
		Семінарські 30 год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота - 52 год.
		Консультації - 8 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача (-ів)

ПП. Мартіросян Леся Анатоліївна

Науковий ступінь **кандидат педагогічних наук**

Вчене звання **доцент**

Посада **доцент**

Контактна інформація lesja.lutsk57@gmail.com (електронна адреса)

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Зрозуміти сучасні проблеми соціального виховання можливо лише тоді, коли добре знаєш його історію. Вона вчить бути об'єктивним, правильно оцінювати сучасну теорію і практику виховання як феномену без якого не може існувати суспільство; допомагає усвідомлювати, що багато ідей, які видаються інноваційними і сучасними, давно вже існували раніше, а практика їх реалізації була ефективнішою ніж сьогодні, або навпаки, визнане неправильним - підтверджується багаторічним досвідом. Відсутність знань з історії та теорії соціального виховання стає причиною багатьох невдач і помилок сучасних науковців і практиків у галузі виховання, що призводить до поширення негативних явищ у суспільному житті. Яскравим прикладом є реалізація, у недалекому минулому, комуністичної та популяризація сьогодні космополітичної (відмова від національних вартостей та орієнтація на глобальні) теорій виховання, які уже призвели до глибокої моральної кризи, що сьогодні охопила українське суспільство і можуть, у майбутньому, призвести до втрати держави. На противагу вказаним теоріям, в історії соціального виховання, існує ефективний досвід здійснення патріотичного та громадянського виховання в античних державах Стародавнього світу, певні елементи якого доцільно використати і у сучасних реаліях. Таких прикладів історія знає багато і вони вказують, що у кризових умовах до соціального виховання необхідно висувати принципово нові духовно-моральні та соціально-економічні вимоги, які актуалізують проблеми духовного, морального, громадянського, патріотичного життя суспільства. Сьогодні, соціальне виховання є основним засобом підготовки особистості до життєвого самовизначення. Знання його історії та теорії забезпечить можливість створення оптимальних умов для цілеспрямованого процесу формування сучасного громадянина модернової української держави.

Практична актуальність соціального виховання обумовлює його значимість як навчальної дисципліни у системі професійної підготовки соціальних працівників за освітньо-професійною програмою «Соціальна педагогіка. Соціально-виховна робота»

Навчальний курс «Теорія та історія соціального виховання» побудований на основі компетентнісного підходу. Розгляд генези соціокультурного феномену виховання дозволяє відтворити світовий процес його розвитку, віднайти причини виникнення та історичні етапи становлення. У процесах виховання і освіти навчальний курс розкриває ті предмети і явища, які пов'язані з включенням людини в життя суспільства, входженням її у систему суспільних відношень; на численних прикладах, фактах з життя всіх народів розкриває закономірності формування цілісної особистості, її духовності, зокрема патріотизму і гуманізму, національного характеру і світогляду, громадянської зрілості; переконує в тому, що загальнолюдські якості в різні епохи завжди мали конкретний етнічний зміст і характер а видатні здобутки світової педагогіки завдячують оригінальним національним системам виховання, самобутньому педагогічному генію того чи іншого народу, нації. Вивчення навчального курсу дасть можливість студентам цілісно і повно усвідомити взаємообумовленість взаємодії держави, суспільства і особистості як основних суб'єктів процесу соціалізації; єдність соціально-педагогічної теорії і практики.

Програма навчального курсу орієнтована на вивчення конкретного об'єму історико-педагогічних знань, формування умінь і навичок аналітичного та прогностичного мислення, які по завершенню курсу конвертуються для студента у відповідні загальні та професійні компетентності.

2. Пререквізити

Для вивчення дисципліни необхідні знання з курсів «Історія та культура України», «Основи соціалізації особистості», «Соціологія», «Основи соціальної роботи», «Соціальна педагогіка», «Теорія навчання і виховання».

Постреквізити

Знання з навчального курсу теорія та історія соціального виховання необхідні для вивчення таких навчальних дисциплін, як: «Філософія соціальної роботи», «Історія соціальної роботи», Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах», «Соціально-педагогічна робота в закладах освіти», «Методика виховної роботи в різних типах закладів шкільної та позашкільної освіти».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета і завдання навчальної дисципліни полягає у вивченні світового, вітчизняного історичного теоретичного та практичного досвіду соціального виховання, його соціокультурних особливостей в конкретні історичні періоди існування суспільства з метою проектування студентом своєї майбутньої професійної діяльності.

4. Результати навчання (Компетентності)

Результатом вивчення дисципліни є інтегральна та загальні компетенції передбачені державним стандартом підготовки бакалавра за спеціальністю 231 Соціальна робота, галузі знань 23 Соціальна робота та освітньо-професійною програмою «Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота» розробленою на його основі.

В процесі вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти *загальними компетентностями*: ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. *Фаховими компетентностями*: ФК 4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади. ФК 7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці. ФК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи. *Результати навчання*: ПР31. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-

наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами. ПРАіВ 2. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціальнополітичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. ПРАіВ8. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

5. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2.

Тема	Кількість годин						
	Усього год.	лекції	практичні	самостійна робота	консультації	форма контролю	бали
Змістовий модуль 1. Розвиток теорії та практики соціального виховання у західноєвропейській цивілізації							
Тема 1.1. Соціальна педагогіка як наука про соціальне виховання. Основні категорії та поняття.	8	2	2	3	1	Т	26
Тема 1. 2. Виникнення виховання як соціального явища у первісному суспільстві, його основні характеристики	7	2	2	3		ДС	26
Тема 1.3. Становлення традицій соціального виховання в античну епоху	7	2	2	3		РМГ	26
Тема 1. 4. Особливості розвитку традицій соціального виховання в середньовіччя. Зміна суспільних і виховних ідеалів в епоху Відродження та Реформації, їх вплив на практику соціального виховання	8	2	2	3	1	Т	26
Тема 1. 5.Соціальне виховання на Сході в епоху європейського середньовіччя: особливості та загальні риси	5	-	2	3		Т	26
Тема 1. 6. Зміна підходів до організації практики і розробки теорій соціального виховання в епоху Нового часу (період становлення капіталістичного способу виробництва)	5	2	-	3		АЕ	36
Тема 1.7. Практика соціального виховання «індустріальної» людини. Освітні реформи, виникнення позашкільних інституцій виховання та соціально-педагогічної діяльності (кінець ХІХ – поч. ХХ ст)	8	2	2	3	1	ДБ	2 6
Тема 1. 8. Розвиток теорій соціального виховання в кінці ХІХ – поч.ХХ ст. Виникнення соціальної педагогіки як науки.	5	2	-	3		ДС	26
Тема1.9.Антропоорієнтована парадигма соціального виховання у пост-індустріальному суспільстві.	5	-	2	3		АЕ	36

Всього за 1 модулем	58	14	14	27	3		206
Змістовий модуль 2. Теорія і практика соціального виховання в Україні							
Тема 2.1. Становлення і розвиток суспільного життя на теренах України від найдавніших часів до часів Київської русі. Традиції виховання.	8	2	2	3	1	Т	26
Тема 2.2. Слов'янський період у розвитку української державності. Традиції виховання: від держави антив до галицько-волинської держави	8	2	2	3	1	Т	26
Тема 2.3. Особливості організації соціального виховання в Україні в період існування козацької держави. Традиції козацького виховання.	7	2	2	3		ДБ	26
Тема 2.4. Виховання і освіта періоду українського Відродження. Українські вчені і педагоги.	8	2	2	3	1	РМГ	26
Тема 2. 5. Організація соціального виховання в Австро-Угорській імперії в ХІХ - поч. ХХ ст.	7	2	2	3		Т	26
Тема 2.6.Розвиток соціального виховання в педагогічній практиці в Україні в ХІХ - поч. ХХ ст.	7	2	2	3		АЗ	36
Тема 2. 7. Інтеграція ідей соціального та національного виховання в педагогічній думці ХІХ - поч. ХХ ст.	6	-	2	3	1	ДБ	26
Тема 2. 8. Практика соціального виховання в Радянській Україні.	6	2	2	2		ДБ	26
Тема 2. 9. Становлення соціальної педагогіки та розвиток соціально-виховної практики в незалежній Україні	5	2	-	2	1	АЗ	36
Всього за 2 модулем	62	16	16	25	5		206
Контрольна робота							60 б
Всього	120	30	30	52	8		100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе (АЕ), аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Опрацювати наступні першоджерела у формі короткого плану змісту праці із зазначенням основних тез до кожного пункту:

1. Коменський Я.А. Великая дидактика
2. Коменський Я.А. Законы добре організованої школи
3. Локк Дж. Думки про виховання
4. Руссо Ж.-Ж. Еміль, або Про виховання
5. Песталоцці І.Г. Лінгарт і Гертруда
6. Песталоцці І.Г. Лебедина пісня
7. Дьюї Д. Школа і суспільство.
8. Дьюї Д. Школа майбутнього

9. Монтесорі М.:

- Метод наукової педагогіки
- Педагогічна антропологія
- Виховання для нового світу
- Формування людини

10. Кершенштейнер Г. :

- Громадянське виховання юнацтва
- Про виховання громадянськості
- Про характер його виховання

11. П. Наторп. Соціальна педагогіка

13. Штайнер Р.:

- Виховання дитини з точки зору духовної науки
- Загальне теорія про людину як основа педагогіки
- Мистецтво виховання. Методика і дидактика

14. Ушинський К.:

- Праця в її психічному і виховному значенні,
- Рідне слово
- Про народність у суспільному вихованні.

15. Макаренко А.

- Мета виховання
- Педагогічна поема
- Прапори на баштах.

16 Грушевський М. "Про українську мову і українську школу".

17. Русова С."Дошкільне виховання".

18. Сухомлинський В.:

- Народження громадянина
- Сто порад учителю
- Серце віддаю дітям

IV. Політика оцінювання

Політика курсу щодо академічної доброчесності визначається системою вимог задекларованих в Законах України та у нормативно-правових актах університету і передбачає:

заборону списування та плагіат під час занять та виконання самостійних робіт;

перевірку письмових робіт на наявність плагіату;

заборону на будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не є групового формату;

порушення норм і правил академічної доброчесності передбачає притягнення винного до відповідальності, у порядку, визначеному чинним законодавством та «Положенням про академічну доброчесність Волинського національного університету імені Лесі Українки».

Політика викладача щодо студента спрямована на його підготовку до успішного засвоєння програмного матеріалу. Студент зобов'язаний:

не запізнюватися на заняття;

не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку;

самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття;

пропуск з поважних причин можна закрити здавши тести по пропущеній темі;

толерується терплячість і доброзичливість до однокурсників та викладачів

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

виконання необхідного мінімуму навчальної роботи на занятті (оцінюються мінімальними балами, що передбачені за тему);

активна участь передбачає суттєві доповнення по кожному основному питанню і оцінюється певною кількістю балів в кінці заняття;

присутність на занятті без належної підготовки оцінюється зняттям балів (1 бал за одне заняття) від загальної кількості балів набраних за змістовий модуль;

несвоєчасне виконання поставленого завдання оцінюється зняттям балів (1 бал за одне заняття) від загальної кількості балів набраних за змістовий модуль;

при умові, якщо **група малокомплектна** на самостійне опрацювання виносяться теми:

першого модуля - **1.1, 1.2, 1.5, 1.9;**

другого модуля – **2.2, 2.4, 2.5, 2.6, 2.9.**

оцінювання вказаних тем відбувається за схемою поточного оцінювання.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю з навчального курсу «Теорія та історія соціального виховання» є **залік**, бали за який складаються з таких видів робіт:

Поточне оцінювання – 40 балів;

Самостійна робота (опрацювання першоджерел) – 30 балів;

Тести - 30 балів

Всього -100 балів

У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем, або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест).

Проходження студентом курсів підвищення кваліфікації, навчальних семінарів, тренінгів, вебінарів, як і участь у конференціях, друкування статей і тез з тематики навчального курсу «Теорія та історія соціального виховання» може зараховуватися з відповідною кількістю балів як виконання теми, модуля, самостійної роботи або тестових завдань, у залежності від трудомісткості і кількості годин витрачених студентом на даний вид роботи. Документальне підтвердження виконаних робіт **обов'язкове**.

Шкала оцінювання

Таблиця 3

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Підручники/Посібники

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, "Либідь", 2006. 421 с.

2. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2009. 130 с.

3. Герчанівська П. Е. Культурологія: Навч. посіб. для дистанційного навчання / За ред. В. І. Панченко. — 2-ге вид., випр. і доп. К.: Університет «Україна», 2006. 323 с.

4. Історія педагогіки. Навчальний посібник для студентів, магістрів, аспірантів. URL: <https://works.doklad.ru/view/GkgvCHRPYHA/all.html>

5. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. Любар.; за ред. В. Кременя К.: Знання, 2003. 766 с.

6. Ковальчук Л. О. Система освіти зарубіжних країн : навч. посіб. / Л. О. Ковальчук, О. Б. 10. Ковальчук. Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 136 с.

9. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки. Тернопіль, 1994. 358 с.

10. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : навчальний посібник / П.Г. Лузан, О.В. Васюк, О.М. Бернова. К. : НАУ, 2006. 302 с.

11. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки: навчальний посібник / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко ; За ред. О.О.Любара. К. : Знання КОО, 2003. 456 с.

12. Левківський М.В. Історія педагогіки Підручник. Київ, "Центр навчальної літератури",

2003. 359 с.

13. Мартіросян Л.А Виховання у Стародавній Греції: соціокультурний контекст : навч. посіб. для вищих пед. навч. закладів / П.Гусак, Л. Гусак, Л. Мартіросян. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – 200 с.

14. Персоналії з історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагога: Підручник / А.М.Бойко, В.Д.Бардінова, та ін.; Під заг. ред. А.М.Бойко.– К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 576 с.

15. Сірополко С. Історія освіти в Україні. Львів: «Афіша», 2001. 662 с.

16. Якса Н.В. Історія соціальної педагогіки: Методичний посібник. Житомир: Вид.-во ЖДУ ім. І. Франка, 2006. 156 с

Додаткова література

1. Мартіросян Л.А Ресоціалізація неповнолітніх правопорушників в Україні та Польщі : [колективна монографія] / за ред. Гусака П. М. ; [П. М. Гусак, Л. Є. Гусак, Л. А. Мартіросян, С. Ю. Чернета, Jozef Rejman та ін.], Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 280 с.

2. Мартіросян Л.А Сучасний підхід до проблеми виникнення університету як соціокультурного феномену / L. Martirosian // Knowledge. Education. Low. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie. 2018. № 1 (21). P. 167–176.

3. Мартіросян Л.А., Гусак Л.Є. Концепт автономії університету в контексті глобалізаційних процесів: історичний аспект./ Л.Є. Гусак, Л.А Мартіросян Л.А. Научен вектор на Балканите. 2020. Том 4. № 1 (7). С. 17–22.

4. Мартіросян Л.А. Релігія як чинник формування традицій соціального виховання в епоху античності: Стародавня Греція //ВНУ ім. Л. Українки. Сер. “Педагогічні науки”. 2012. № 8. С.14-20.

5. Мартіросян Л. А. Передумови становлення вищої освіти у Європі / Мартіросян Л. А. // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Сер. «Педагогічні науки». 2013. № 8. С. 20-23.

6. Мартіросян Л. А. Виникнення та історична еволюція пенітенціарних систем світу, як соціальних інституцій перевиховання і ресоціалізації. / Л.А. Мартіросян, А.Г. Мартіросян // Державо і права: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 62. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2013. С.292-299. [Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2013_62_48](http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2013_62_48).

7. Мартіросян Л. А. Становлення духовно-ціннісного компоненту українського виховання: історичний аспект / Л. А. Мартіросян // Науковий вісник СХУ ім. Л. Українки. Сер. «Педагогічні науки». 2014. № 8. С. 8-13. [Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvvnup_2014_8_4](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvvnup_2014_8_4)

8. Мартіросян Л.А. Виховний підхід до кримінальної відповідальності неповнолітніх у західноєвропейській ювенальній юстиції Становлення духовно-ціннісного компоненту українського виховання: історичний аспект./А.Г. Мартіросян, Л.А. Мартіросян// СНУ ім. Л. Українки. Науковий вісник. Сер. “Педагогічні науки”. – 2015. – № 1. - С. 157-164.

9. Мартіросян Л.А. Особливості організації навчально-виховного процесу у вальдорфській школі // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки. – 2011. – № 8. – С. 78-83.

10. Мартіросян Л.А. Філософсько-педагогічний аспект еволюції аксіологічних змін здоров'я в контексті історичного розвитку західноєвропейської цивілізації / /Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки. – 2010. – № 13. – С. 212-216.

11. Мартіросян Л.А. Феномен дитячої інвалідності: філософсько-історична рефлексія [Електронний ресурс]/ Л.А. Мартіросян// Knowledge, Education, Law, Management 2017 № 2 (18) – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/153588542.pdf>

12. Мартіросян Л.А. Соціокультурний зміст феномену виховання [Електронний ресурс]/ П.М. Гусак, Л.А. Мартіросян// Scientific Bulletin of Chełm-Section of Pedagogy, 2015. С. 15-25 – Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2016/3527-1480788328.pdf>

13. Швед Д.М. Вплив освіти і культури на розвиток суспільства. [Електронний ресурс] PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Rocznik Polsko-Ukraiński 2014, t. XVI, s. 463–471. _ Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.16926/rpu.2014.16.30>

